

การอนุรักษ์ และการพัฒนาความรู้ งานคั่วทอง ชุมชนวัดพอกแต้ม
อำเภอเมืองเชียงใหม่

Conservation and Knowledge Development of Kua Tong in Puak Tam
Community, Mueang Chiang Mai District

รัตนะ ภูสวาศดี^{1*}, วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์²

Ratana Phoosawad^{1*}, Woralun Boonyasurat²

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Abstract

The objective of this study is to present how to preserve and develop Kua Tong of Puak Tam Community, Chiang Mai. Kua Tong is a kind of brassware. This research is a qualitative study, with literature review and also onsite-research by interviewing brass smith, government, researcher, and focus group.

The study has found that Puak Tam Community was considered a heritage zone in Chiang Mai. Its name appeared in manuscript in 1820. Puak means a community, and Tam means touching up (with brush) so Puak Tam means a community of craftsmen, especially lacquerware. These techniques had been inherited from generation to generation. These crafts were made for religious service i.e. decorative items for temple. Another usage found was the headdress, in the form of flower, to be worn to temple or for dancer.

Nowadays, the conservation of Kua Tong become more tangible, which can be seen by the establishment of “Puak Tam Kua Tong Museum” in Puak Tam Temple. The temple also serves as a cultural center. Nevertheless, the study has found that by allowing the community, education organization and cultural network to work together, resulted in increasing of knowledge sharing among communities, more efficiently and sustainably.

Keywords: *Kua Tong (Puak Tam Community), Conservation, Knowledge Development, Community, Network*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบในการอนุรักษ์ และพัฒนาความรู้ งานคั่วทอง ของชุมชนวัดพอกแต้ม อำเภอเมืองเชียงใหม่ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีการสัมภาษณ์ผู้สร้างงานคั่วทอง หน่วยงานราชการ นักวิชาการ และจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่างๆ

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ชุมชนวัดพอกแต้มถูกจัดให้อยู่ในเขตอนุรักษ์ของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งชื่อของชุมชนวัดปรากฏขึ้นในใบลานหรือพับสา เมื่อปีพุทธศักราช 2363 โดยมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สร้างวัด ซึ่งเป็นช่าง โดยคำว่า “พอก” หมายถึง หัวหน้าหมี่ซึ่งเป็นขุนนาง “แต้ม” หมายถึง การเขียนลวดลาย ดังนั้นวัดนี้จึงสัมพันธ์กับขุนนางที่มีหน้าที่ควบคุมทางด้านงานช่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงรักปิดทองหรือการปิดทองล่องชาด ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งของงานประดับโลหะ

ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน โดยงานคัตตองนี้ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีกระบวนการสืบทอดผ่านการสอนของช่างผู้ชำนาญการ โดยใช้วิธีการลงมือปฏิบัติจริง พร้อมการบอกกล่าวสั่งสอน ซึ่งงานคัตตองที่ถูกผลิตขึ้นนี้มีรูปแบบที่หลากหลาย ส่วนใหญ่ ผลิตขึ้นเพื่อการรับใช้พุทธศาสนาเป็นเครื่องตกแต่งอาคาร และสถาปัตยกรรมทางศาสนาพุทธ อาทิ ฉัตร สัปทน พุ่มดอกไม้เงินทอง เครื่องสูง และที่พบอีกส่วนหนึ่งของงานคัตตอง คือ การทำเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย คือ ดอกไม้ไหว้สำหรับประดับศีรษะ เมื่อแต่งกายไปทำบุญ หรือพื่อนรำ ซึ่งปัจจุบันการอนุรักษ์งานคัตตองนี้ได้มีการริเริ่มอนุรักษ์ให้ชัดเจนมากขึ้น โดยผ่านการพัฒนาความรู้ร่วมกับชุมชนในรูปแบบของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ “พวกแถม คัตตอง” และการพัฒนาสถานที่ภายในวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมให้กับคนในชุมชน และผู้ที่มาศึกษาจากภายนอก และผลการวิจัยที่สำคัญนั้น พบว่า การพัฒนาความรู้ที่ร่วมกับชุมชนโดยการสร้างเครือข่ายกับสถาบันการศึกษา และเครือข่ายที่เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม รวมถึงการจัดกิจกรรมรณรงค์ร่วมกับชุมชน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายองค์ความรู้สู่สาธารณะ เป็นการสร้างความแข็งแกร่งทางภูมิปัญญา ซึ่งชุมชนสามารถต่อยอดโดยการนำองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ไปถ่ายทอดยังชุมชนอื่นอย่างต่อเนื่อง ถือว่าเป็นกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ เรื่องคัตตอง และการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนวัดพวกแถม ให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : งานคัตตอง (ชุมชนวัดพวกแถม), การอนุรักษ์, การพัฒนาความรู้, ชุมชน, เครือข่าย

บทนำ

จังหวัดเชียงใหม่มีองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญอยู่หลากหลาย อาทิ ดอยสุเทพ ที่ถูกปกคลุมไปด้วยสภาพป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ลำน้ำปิง อันมีลักษณะทางกายภาพที่สอดคล้องกับภูมิศาสตร์ของเมือง ตลอดจนสภาพของบ้านเรือนถิ่นที่อยู่อาศัยของประชาชน ถูกสร้างขึ้นมาจากความเชื่อและแรงศรัทธาของบรรพชนแต่ครั้งอดีต และ ความสำคัญที่มีความโดดเด่นจนได้รับการยกย่องจากผู้คนที่เข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ คือ ศิลปวัฒนธรรม อันเป็นทั้งมรดก และทรัพยากรทางภูมิปัญญาที่ถูกส่งต่อองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อที่เป็นเสมือนเครื่องมือในการบ่งบอกว่าพื้นที่แห่งนี้มีความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรมมาแต่ช้านาน ลักษณะเด่นของชุมชนวัดพวกแถม คือ เป็นชุมชนดั้งเดิมตั้งอยู่ในเขตคูเมืองโบราณ ซึ่งผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่กำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์อีกทั้งยังมีการสร้างฉัตร ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมที่ทำสืบทอดกันมา ชุมชนวัดพวกแถมมีโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นชุมชนพักอาศัยที่น่าอยู่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มาของการทำคัตตอง นิยามของคำว่าคัตตอง คือ งานโลหะล้านนาประดับประดาไว้ด งานตกแต่ง เครื่องโลหะทอง ซึ่งจะรวมไปถึงการจัดวางประดับไว้ด้วย “ทอง” หมายถึง ทองแดง จังโก เป็นงานทองเหลืองที่ดีขึ้นรูป

คัตตองชุมชน จะเป็นในรูปแบบของเครื่องประดับเพื่อการแสดงพื่อนรำของล้านนา ส่วนคัตตองวัด จะเป็นคัตตองใหญ่ที่ใช้ประดับในวัดวาอาราม หรือวัง เช่น ฉัตร สัปทน

“คัตตอง” ผลิตผลที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวพวกแถม ที่ยังคงสืบสานจากรุ่นสู่รุ่น จากองค์ความรู้ต่อยอดสู่แนวทางเศรษฐกิจชุมชน ความงดงามประณีตจากกระบวนการผลิตของสถาปนาพวกแถมนี้ ส่งผลให้งานคัตตองของวัดพวกแถม โดดเด่น เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดภูมิปัญญาแห่งล้านนาคงจะต้องมีการจัดรูปแบบให้อยู่ในลักษณะที่เข้าถึงง่าย สามารถเข้าชมได้ และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม และอีกสิ่งหนึ่ง

ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของวัดพวกแต่นี้ คือการผลิตครัวตองที่มีอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ภายในวัด เป็นเสมือนการถ่ายทอดงานผลผลิตผ่านกระบวนการทำงานของส่ว โดยที่สามารถพบเห็นได้จริงในปัจจุบัน

จากหลักการ และเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่า “ชุมชนวัดพวกแต่ม” เป็นเสมือนแห่งที่รวบรวมมรดกทางวัฒนธรรม เปรียบเสมือนเป็นพื้นที่ที่ประชาชนสามารถเข้ามาเรียนรู้ และศึกษาถึงภูมิปัญญาดังกล่าวที่ถูกสืบทอดมาจากบรรพชนรุ่นก่อน อันประกอบไปด้วยภูมิทัศน์ด้านวัฒนธรรมที่อยู่ในชุมชน ทั้งบ้าน ร้านค้า วัด รวมถึงพื้นที่สาธารณะที่ปรากฏอยู่ จากภาคเอกสารที่ได้เรียบเรียงข้อมูลมานี้ ทำให้ทราบถึงบริบททั้งด้านพื้นที่ตั้ง และบริบทของมรดกทางวัฒนธรรมที่หลงเหลืออยู่ เพื่อให้สามารถจัดการได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาริบบทด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ของชุมชนวัดพวกแต่ม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
- 2 เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา เทคนิควิธีการผลิต ตลอดจนกระทั่งรูปแบบ และปัญหาด้านต่างๆ ของงานครัวตอง ในชุมชนวัดพวกแต่ม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
- 3 เพื่อเสนอรูปแบบในการอนุรักษ์ และพัฒนาองค์ความรู้ งานครัวตอง ให้เกิดประโยชน์และสามารถเผยแพร่สู่สาธารณะต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กรมศิลปากร (2540) หนังสือ เรื่อง “ระบบการบริหาร-การจัดการวัฒนธรรม” ได้ให้แนวความคิดในการจำแนกประเภทของวัฒนธรรมนั้น อยู่บนบรรทัดฐานที่แตกต่างกันและสามารถพิจารณาได้จากหลายมุมมอง ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า ประเภทของวัฒนธรรมสามารถจำแนกอย่างง่ายๆ ตามอุดมคติเป็น 2 ประเภทคือ (1) วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (Material Culture) หรือวัฒนธรรมรูปธรรม (Tangible) และ (2) วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-material Culture) หรือวัฒนธรรมทางจิตใจ หรือวัฒนธรรมทางนามธรรม (Intangible) อย่างไรก็ตามการจำแนกประเภทของวัฒนธรรมยังอาจจำแนกตามอายุของวัฒนธรรม หลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี การวิวัฒนาการของมนุษย์ และระดับของสังคม

ณรงค์ เสงี่ยมประชา (2540) มรดกทางศิลปะและวัฒนธรรม (Past Culture or Cultural Heritage) หมายถึงเรื่องราวของคนในอดีตทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เริ่มตั้งแต่เรื่องของวัฒนธรรม ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สืบต่อมาถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ในการพิจารณากำหนดว่าวัฒนธรรมใดจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมหรือไม่นั้น แต่ละประเทศจะมีหลักเกณฑ์แตกต่างกันออกไปกล่าว คือ ประเทศต่างๆ ในภาคพื้นยุโรปจำแนกวัฒนธรรมอดีต และวัฒนธรรมปัจจุบันโดยยึดช่วงเวลาของการปฏิรูป หรือการปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ ส่วนบางประเทศ ยึดถือช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ประกาศนโยบายการสงวนรักษาของโบราณ ทั้งนี้ หลักในการปฏิบัติของนานาชาติกำหนดให้ระยะเวลา 50 ปี เป็น 1 ช่วงอายุคนซึ่งใช้เป็นช่วงเวลาในการแบ่งระหว่างวัฒนธรรมอดีต และวัฒนธรรมปัจจุบัน

พวงเพชร ธนสิน (2548) ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้เทคนิคและวิธีทางภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาเมืองโบราณเวียงท่ากานเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมบริเวณเมืองโบราณเวียงท่ากาน และบริบททางการท่องเที่ยวในปัจจุบันของเมืองโบราณเวียงท่ากาน

อีกทั้งประเด็นที่ว่าด้วยความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาเมืองโบราณเวียงท่ากานเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับเมืองโบราณเวียงท่ากานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน พบว่าการพัฒนาเมืองโบราณเวียงท่ากานเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ควรเป็นผลมาจากความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาชนในท้องถิ่น ควรมีผู้มีความรู้ ผู้เชี่ยวชาญจากหลายๆ หน่วยงานร่วมกันรับผิดชอบในส่วนของคุณชนนั้น ความผูกพันต่อชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน ความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชนเหล่านี้จะก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ และเป็นพลังในการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ และเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาเวียงท่ากานเป็นแหล่งท่องเที่ยวควรที่จะกระจายไปถึงมือชุมชนในระดับรากหญ้าอย่างทั่วถึง

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากร คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานคั่วทองภายในชุมชนวัดพอกแต้ม (อำเภอเมืองเชียงใหม่) นักวิชาการ เครือข่าย และประชาชน กลุ่มตัวอย่าง คือ ช่างผู้ผลิตงานคั่วทองภายในชุมชนวัดพอกแต้ม นักวิชาการ เครือข่าย และประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยรวบรวมข้อมูลจาก (1) การเก็บข้อมูลภาคเอกสาร ทั้งเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความ ภาพถ่าย และสิ่งพิมพ์ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในประเด็นของการวิจัย (2) การเก็บข้อมูลภาคสนามแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 มรดกวัฒนธรรมประเภทงานคั่วทอง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นบริบทในด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ลักษณะทางสังคม ศิลปวัฒนธรรม มรดกวัฒนธรรม รวมถึงประวัติความเป็นมา เทคนิควิธีการผลิต ตลอดจนกระทั่งรูปแบบ และปัญหาด้านต่างๆ ของงานคั่วทอง ส่วนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในประเด็นที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการจากนักวิชาการด้านการจัดการ รูปแบบวิธีการอนุรักษ์ และการพัฒนาองค์ความรู้จากนักวิชาการ ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และประชาชน รวมถึงหน่วยงานต่างๆผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนวัดพอกแต้ม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ (1) การสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดและเจาะลึก (In - Depth Interview) ซึ่งเป็นการดำเนินการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนางานคั่วทอง ของชุมชนวัดพอกแต้ม(2) การสังเกตการณ์ (Field Observation) คือ การที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตควบคู่กับการสัมภาษณ์และการจดบันทึก เพราะขณะที่สัมภาษณ์ก็จะสังเกตพฤติกรรม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมักจะบอกเรื่องราวตามความรู้สึกและแสดงอารมณ์อย่างเต็มที่โดยไม่รู้ตัว ทั้งนี้ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตสภาพความเป็นไปของบรรยากาศโดยทั่วไปของชุมชนวัดพอกแต้ม รวมถึงพื้นที่เกี่ยวเนื่องใกล้เคียง และมุ่งเน้นไปที่การดำเนินงานด้านมรดกทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การอนุรักษ์งานค้ำตองของชุมชนวัดพวกแต้ม มีบทบาทสำคัญต่อการสืบทอดความรู้ทางงานช่างอย่างมาก เนื่องจากเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังสาธารณะได้อย่างเหมาะสมกับกระบวนการสร้างงาน ซึ่งการอนุรักษ์นี้เองได้ถูกบันทึกขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรถึงรูปแบบ วิธีการ ขั้นตอนของงานค้ำตองแต่ละประเภท ซึ่งมีทั้งเหมือนกัน และแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ได้มุ่งเน้นไปยังกระบวนการตามที่กล่าวมา เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และสร้างความเข้มแข็ง/ความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคคลอื่นๆ ที่สนใจงานทางศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ในด้านการพัฒนาความรู้ร่วมกับชุมชนนี้ ประเด็นที่พบจากการวิจัย คือ การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นๆ ที่มีความรู้ความชำนาญด้านศิลปวัฒนธรรม อาทิ สถาบันการศึกษา หอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่ กลุ่มพื้นบ้านย่านเวียงเชียงใหม่ กลุ่มคนตัวเล็กกับการอนุรักษ์ เพื่อจะสามารถสร้างกิจกรรมร่วมกับชุมชนผ่านช่องทางในการเผยแพร่ความรู้ได้ครบถ้วน ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการอนุรักษ์ และพัฒนาความรู้ร่วมกับชุมชน ของงานค้ำตอง ในชุมชนวัดพวกแต้ม จนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมให้ชุมชนอื่นๆ ในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติสืบไป

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ และพัฒนาความรู้ งานค้ำตอง ชุมชนวัดพวกแต้ม อำเภอเมืองเชียงใหม่ นี้พบว่า การที่ชุมชนวัดพวกแต้มได้มีเครือข่ายที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านศิลปวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญอย่างมากต่อการอนุรักษ์ และพัฒนาความรู้ งานค้ำตอง ซึ่งทำให้ได้มาซึ่งกระบวนการและรูปแบบที่เหมาะสม สามารถชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของงานค้ำตองในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้ชัดเจนมากขึ้น และเสริมสร้างความตระหนักรู้แก่ชุมชนในฐานะที่เป็นเจ้าของมรดกวัฒนธรรมชิ้นนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มีเครือข่ายเพิ่มขึ้นนั้น ย่อมส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาความรู้ เกิดการสร้างกิจกรรมในการเผยแพร่ความรู้ และเชื่อมโยงไปยังชุมชนอื่นๆ รวมทั้งประชาชนที่มีความสนใจด้านศิลปวัฒนธรรม อนุสาวรีย์ก็ตาม จากการศึกษา พบว่ายังคงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น นอกเหนือจากนี้ยังต้องอาศัยความร่วมมือในการดูแลรักษาพิพิธภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นเสมือนแหล่งเรียนรู้ในการถ่ายทอดกระบวนการอนุรักษ์ และพัฒนาความรู้ ของงานค้ำตองชิ้นสำคัญ อีกทั้งตัวชุมชนเองต้องเรียนรู้ในการพัฒนากิจกรรมด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะสามารถสืบทอดต่อไปได้ อันจะเกิดกระบวนการเรียนรู้จากทั้งภายในและภายนอกชุมชน เกิดความเข้มแข็งของการทำกิจกรรม และเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวัดพวกแต้มสืบเนื่องต่อไปจนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืนได้

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. 2540. ระบบการบริหาร-การจัดการวัฒนธรรม ฉบับปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชน จำกัด.
ณรงค์ เสงี่ยมประชา. 2540. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน จำกัด.
พวงเพชร ธนสิน. 2548. การประยุกต์ใช้เทคนิคและวิธีทางภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาเมืองโบราณเวียงท่ากานเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาคผนวก

รูปที่ 1 สภาพของ "คว้ตอง" เก้าที่ถูกปล่อยทิ้งไว้ภายในวัดพวงแด้ม

รูปที่ 2 พื้นที่ในการ ผลิตงาน "คว้ตอง" ภายในวัดพวงแด้ม
(เป็นส่วนของการคัดลอกลาย ตัด และลงมือฉลุแผ่นทองเหลือง)

รูปที่ 3 "งานคว้ตอง" ฉัตร กับสัปทน ที่รอดำเนินการในขั้นตอน
การปิดทองคำเปลว ภายในวัดพวงแด้ม

รูปที่ 4 คนในชุมชนวัดพวกแด้ม ร่วมมือกันในการอนุรักษ์งานควตอง เพื่อนำมาจัดพิพิธภัณฑ์

รูปที่ 5 เครื่องข่ายในการอนุรักษ์ จากนักศึกษาสาขาวิชาศิลปะไทย คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ดำเนินการในส่วนการคัดแยก "ควตอง" เก็บ เพื่อนำมาจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์)

รูปที่ 6 การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการอนุรักษ์ และพัฒนาความรู้ งานควตอง ของชุมชนวัดพวกแด้ม ถ่ายทอดให้กับชุมชนวัดทรายมูลเมือง

รูปที่ 7 พิพิธภัณฑ์ "พวกแต้ม ค้วตอง" ที่ถูกจัดขึ้น เพื่อถ่ายทอดความรู้ในงานค้วตอง (จากเดิมเป็นอาคาร โรงทาน แต่ได้ปรับเปลี่ยนเป็นอาคารจัดแสดงผลงานค้วตอง)

รูปที่ 8 การนำความรู้ที่ได้จากการอนุรักษ์ และพัฒนา งานค้วตอง ออกเผยแพร่สู่สาธารณะ (นำงานค้วตอง ตลอดจนกระบวนการ และข้อมูลต่างๆ มาจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์พื้นถิ่นล้านนา จ.เชียงใหม่)